

Dragørs Fortid og Fremme.

Af

Chr. Nicolaisen,

Postexpeditør i Dragør.

Indhold:

Oprindelse og Udvikling.

Indtægts- og Ernæringskilder.

Tilbageblik og Fremsyn.

Sælges under Forbehold til Fordel for Foreningen
„DRAGØRS FREMME“.

I Kommission hos **C. W. Stinck's** Bog-, Papir- & Kunsthandel.

Kjøbenhavn.

Rasmussen & Olsens Bogtrykkeri.
1887.

Hr. Foged Schmidt,

Dragør,

takkes for velvillig Overladelse af Byens Arkiv.

C. N.

Oprindelse og Udvikling.

Da Biskop Absalon og Valdemar den Store havde indjaget Vender-Sørøverne en vis Respekt for de danske Kyster ved Østersøen, skiftede de Kulør og, især Lübeckerne, begyndte med en Masse smaa Skibe at drive Sildefiskeri ved Skaane.

Saxo fortæller, at der i Slutningen af det 12te Aarhundrede har været saadan Overflødighed af Sild i Øresund, at man næppe kunde ro sig frem med en Baad, og behøvede kun Hænderne for at fange dem.

Tidligere fandtes Silden ved Rügen, hvor den gjerne indtraf i November Maaned, men vandrede saa op mod Skaane og gennem Øresund. Tilsidst gik den over til Norge og England.

Det var dette rige Fiskeri, der, allerede før Hanse-forbundet var stiftet, lokkede Tyskerne herop. Og da dette Forbund med næste Aarhundredes Oprindelse begyndte sin glimrende Bane, var det først og fremmest Silden, dets Kjøbmænd og Skibe kom til Danmark efter. Da Valdemar Sejr havde erobret Lübeck, søgte han at vinde dets Gunst og tilstod det derfor store Rettigheder (1203). Det fik ikke alene Lov til at drive Fiskeri mod kun at betale den sædvanlige Told, men der blev anvist Pladser paa Kysten, hvor man kunde salte og tilberede Silden, som derefter forsendtes til alle Europas Markedspladser. Den skaanske Sild havde da samme Ry som nu den norske. Forbundets Folk fik endogsaa Ret til at vælge en Foged af deres egne Landsmænd til at dømme i deres Stridigheder. Og ingen Dansker maatte uden hans Tilladelse nedsætte sig for at drive nogen Forretning paa Ladepladserne, hvorimod Hanserne havde Lov til at indføre og forhandle Klæde, Linned og alt, hvad der maales i alenvis, samt til at sælge alt, hvad der vejedes med Bismer eller anden Vægt.

De første Pladser, der blev dem anvist, var Falsterbo og Skanør. Men da Silden trak mere nord paa, fik de ogsaa Lov til at benytte Dragør, rimeligvis først under Erik Menved. Denne Plads fik ikke samme Betydning som de andre før henimod Midten af det 14de Aarhundrede.

Under Biskop Absalon, der - tilligemed Flækken Hafn (Kjøbenhavn) og omliggende Landsbyer - fik Amager i Foræring af Valdemar den Store, har jeg ikke kunnet finde Dragør nævnet. Navnet nævnes derimod under Valdemar Sejr (1219), og da har her maaske været enkelte Fiskerhytter.

Lübeckerne faldt igjen fra Danmark (1226), og deres Fiskerirettigheder skulde ophøre, men de paatrængte sig da allevegne. Danskerne fik dog Forret til Fiskeriet, og Tyskerne kom mest som Opkjøbere af Silden, der - efter en dalevende tysk Forfatter bragte de Danske ved Skaane (Skaane var jo dansk) Rigdom i Overflødighed.

Hansernes mægtige Flaade blev siden herskende i Øresund, og kun den var i Stand til at optage Kampen mod de norske Sørøvere.

Med Erik Menved vedligeholdte de god Forstaaelse og fik Lov til at handle hvorsomhelst i Danmark. De indførte alt, hvad den Tids Levemaade fordrede: Øl, Mel, Klæder, Sko og Bohave; selv Fisk maatte de Danske købe af dem, og Kongen turde kun paa bestemte Dage lade fange og nedsalte den Fisk, der brugtes ved Hofholdningen.

Først under Valdemar Atterdag (ca. 1363) ophævedes disse uheldige Forhold, og Fiskeriet blev igjen til nogenlunde Fordel for de Danske.

Dragør, der var bleven en betydelig Markeds- og Udskibningsplads, skylder saaledes Sildefiskeriet sin egentlige Oprindelse. Her boede da en Masse Tyskere og Skaaninger, som var underkastet Hansernes Love, og her skal have været opført henimod 700 Boder. Deraf er fundet adskillige Spor paa de højtliggende Steder i Engene og nord for den nuværende By, hvor ogsaa er udgravet Rester af et Bolværk, hvor Baadene har kunnet lægge til. Boderne var inddelt i forskjellige „Fjld“ (Afdelinger) - baade tyske, svenske og danske, - der har ligget langs Stranden, i Nærheden af et den Gang eksisterende Hollænderstræde. Et „Fjld“, der ejedes af daværende Raadmand i Kjøbenhavn, Peter Unger, skjænkede han, tilligemed sit Hus herude og sin Gaard paa Højbro, til Opførelsen af et Alter i Nicolai Kirke.

Biskoppen af Roskilde, hvem Dragør var underlagt, siden Valdemar den Store skjænkede Amager til Absalon, nød heraf betydelige Indtægter. Foruden Fiskeritolden havde han Strandret paa hele Amager og Saltholmen, og fik saaledes Andel i de Skibe, der løb paa Grund.

I et Brev af 1389 klagede en Skipper fra Stralsund til Kaptejnen paa Kjøbenhavns Slot og til Fogden paa „D ragøere Marked“ over, at en Englænder, der var kommen paa Grund paa Saltholmen, havde tvunget ham til med Magt at indtage hans Last og hemmelig føre den over til Høøl ved Skanør. Nogle Hanse-Borgere herfra maatte i den Anledning med Fogden vidne paa, at Biskoppen ikke havde faaet den Told, der tilkom ham af Lasten.

Under Erik af Pommern (Dronning Margrethe) købtes Amager og Saltholm tilbage til Kronen.

Silden, der henimod 1425 skal have forladt Sundet og trukket sig over til Norge og England, gav igjen i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede et overordentlig rigt og indbringende Fiskeri. Dette havde stor Betydning for Dragørs Udvikling, da Beboerne havde det nogenlunde for sig selv. Svenskerne havde vel en Del Boder, som senere - da Forholdene blev fjendtlige - henstod ubenyttede. I et Brev fra Christian den Tredie (1558) giver Kongen Tilladelse til, at Dragørerne maa bruge et „Fijdt“, som de Svenske har havt fra gammel Tid, men ikke brugt i 20 Aar.

Dragør begyndte saa at blive en betydelig Fiskerby. Kjøbenhavn var bleven stor nok til at modtage den meste Fangst, som Fiskerne bragte ind tilsøs og hvorfor de hjembragte alle Slags Fornødenheder, navnlig Mel.

Amager henlaa mest som uopdyrkede Fællede og Skov. Hele Østsiden fra Sundbyøster Udmark til Dragør Lund var Egeskov. - Det meste brændte og ødelagde Svenskerne under Krigen 1658. Resten blev ophugget Tid efter anden, mest under den at Krigen følgende Mangel paa Ildebrændsel i Kjøbenhavn, i hvilken Anledning Kongen gav Bagerne og Andre Lov til at fælde bestemte Antal Træer.

Under denne Krig gjorde en Hær fra den svenske Flaade Landgang her ved Byen. Den angreb først et Blokhuse, her var anlagt, og byggede en forskandset Lejr vesten om Byen. Derfra stammer „Dalen“ og den opkastede Højderyg fra Blushøjen og nordefter.

Ved Hollænderbyen fandt en Fægtning Sted, hvori baade den danske og den svenske Konge deltog. Carl Gustav vær paa et hængende Haar bleven fangen, idet en dansk Officer havde fat i hans Skulder. Men han holdt sig paa Hesten og sporede den, saa den naaede ud i Vandet til en Baad, der bragte ham ombord paa sit Skib.

Hollænderne indførtes til Store Magleby 1516. I et Par Hundrede Aar før den Tid havde Dragørerne søgt til Taarnby Kirke, hvortil førte en Sti gennem Skoven og over Maglebylille. Men da Hollænderne havde bygget en Kirke, forordnede Kongen, at Dragørerne skulde forenes med dem til „en Menighed, et Sogn og et Birk“. De to Folkefærd med saa uensartede Livsvilkaar har siden den Tid havt mange Stridigheder. Hollænderne fik Tid efter anden forskjellige Privilegier, medens Dragørerne i ingen Henseende fik nogen Rettighed, undtagen der maatte deles med dem.

Privilegiet paa Aalefiskeri under Amager og hele Kalvebodstrand gav først Anledning til Klage, da Dragørerne alligevel satte Ruser, hvorfor Kongen forbød alle at sætte Ruser i Forstrøget for Hollænderbyens Fiskere. De fiskede en Masse Aal, der udførtes dels saltet og dels levende. Hvert Aar kom der Skibe fra Holland her til Dragør og afhentede Aalen, der ligesom nu blev godt betalt og skal have lagt Grunden til „Hollændernes“ Rigdom.

Schouten i Hollænderbyen var en Slags Underdommer, som Dragørerne skulde være „hørig og lydige“. Hollænderne skulde lige saa vel som Dragørerne have Ret til at gaa tilskibs, naar der kom Skib paa Grund. Og denne Ret blev først 1752 forandret saaledes, at Gaardmændene i Hollænderbyen ikke maatte sende Andre for sig i

Bjergning end indrullerede Søfolk. - Efter Vedtægten af 1855 maa kun de, der svarer Skat til Dragør, deltage i Skibssjou. -

Paa et Thingsvidne, optaget i Hollænderbyen 1671, havde Schouten ladet en Del af de ældste Mænd i Dragør, paa samtlige Beboeres Vegne, vidne paa, at intet Hus i Dragør nogensinde havde været Fæstegods eller hørt under Taarnby Thing. Da Dragørerne saa, nogle Aar senere, indgav Begjæring om at maatte separeres fra Hollænderne, resolverede Kongen, at de efter vedtagen Skik og Brug skulde blive et Lem af Store Magleby Menighed og svare Skat dertil. - Og Schouten skulde have den Frihed selv - med Amtmandens Samtykke - at ordinere sig en Underfoged paa Dragør.

Da Hollænderne formerede sig saa stærkt, at de af den Grund fik Lov til at bosætte sig i andre Byer paa Amager end deres egen, giftede enkelte sig ogsaa paa Dragør, og dette gav med Tiden Anledning til, at de klagede over følgende 4 Punkter:

- 1) at mange Stykker Jord ved Giftermaal var kommen fra Magleby til Dragør.
- 2) at Dragørerne ved Arv fortrængte dem fra deres Stolestader i Kirken, og
- 3) tilegnede sig ved Begravelser samme Frihed til Jord og Klokker.
- 4) at Dragørerne, der var i Tiltagende, skulde have i sinde at skilles fra Hollændermenigheden.

Kongen resolverede (1694): at al den Jord, som er kommen fra Magleby til Dragør, skal falde tilbage, naar den Ejerman, som nu har den, er død, og for en vis fastsat Pris. Ingen Jord maa sælges undtagen til Byens Indvaanere. Stolestaderne falder efter Ejermanens Død tilbage til Kirken, og Dragørerne skulle herefter leje saadanne efter Anvisning. Jord og Klokker betales. Og Dragørerne maa ikke skille sig fra Magleby o. s. v.

Tiden har jævnet Tvistighederne, men de to Byer, der har saa lidet til fælles, lever nu under mere ulige Vilkaar end nogensinde.

Da Skibsfarten begyndte at komme i Flor, aabnede der sig for Dragør en ny og endnu rigere Indtægtskilde end Sildefiskeriet, nemlig Bjergning af de Skibe, der løb paa Grund saavel paa Saltholmen som paa Amager helt ned til Kjøbenhavn. - Derpaa findes et Privilegium af 1701; men Oprindelsen er langt ældre. Før den Tid var den nordre Havn anlagt, og det er rimeligt, at Kilden har maattet flyde til Fordel for den.

Ogsaa her begyndte saa at udvikle sig en betydelig Skibsfart. Da der ikke var nogen videre Jord til Byen, bestod den af lutter Søfolk. Baade Jyder og Sjællandsfarer e kom hertil og bosatte sig, og en Del Svenskere og Tyskere var bleven tilbage fra Sildetiden; - Navne som Baasta, Skanør, Schumacher, Wolchmann, jeg har fundet i Arkivet, vidne derom.

Den første Vedtægt mellem Dragørerne. indbyrdes (af 1682), samt en Contracht om Haufnen (af 1692) har jeg ikke kunnet finde. Derimod existerer en Vedtægt fra 1713, der udelukkende omhandler grundstødte Skibes Bjergning. Det hedder bl. A.: Ingen maa accordere for sig selv, men for hele Menighedens Bedste. Naarsomhelst der fortjenes noget Udbytte ved strandede Skibe, bjerges Ankere eller Kul, da afstaaes til

Dragørs Bedste 5 Rdlr. af hvert Hundrede. Denne Bestemmelse har i hvert Fald existeret 1702, om ikke før.

Det første Regnskab, der er opbevaret for Byens, Havnens, Skolens og de Fattiges „Doenter“, er fra 1707. Fra den Tid forsamledes sædvanlig en Del af Byens Mænd med de fire Byforstandere og Fogden i Februar eller Marts Maaned for at opgjøre Regnskabet og aflevere det til de fire Efterfølgere, der valgtes hvert Aar.

Ved Regnskabet 1723 var „megen Strid, Skjælden og Smelden“ blandt de Tilstedeværende. Derfor fandt Fogden, de fire Byforstandere og elleve andre Mænd for godt, at der fremtidig - for Fredeligheds Skyld - kun skulde sammenkaldes 3 Aars fire Mænd ved Regnskabets Opgjørelse. - Disse 12 Mænd afgjorde saa fremtidig Sagerne paa Byens Vegne, under Approbation af Schouten i Hollænderbyen eller Stiftamtmanden.

Da der 1753 resolveredes, at kun én Byforstander skulde afgaa aarlig, blev de 12 Mænd, der skulde varetage Byens Interesser, reduceret til 4.

Først ved den Tid begyndte der at komme rigelig Mønt i „Pungene“, og siden har der været jævn Stigning, som man vil se af vedføjede Tabel. I samme har jeg anført Byens Fogder siden Byens første Regnskabsaar.

Status i:						Fogder i Dragør siden 1707.
i Aaret:	Byens Pung	Havnens Pung	Skolens Pung	De Fattiges Bøsse	Jordkassen (fra 1810)	
1707	Sletdlr. 90	Sletdlr. 0	Sletdlr. 43	Sletdlr. 47	Sletdlr. —	Fra 1707 Johan Holst.
1750	Rdlr. 1160	Rdlr. 1104	Rdlr. 373	Rdlr. 11	Rdlr. —	— 1717 Tønnes Janssen.
1800	2500	1426	156	24	—	— 1738 Jan Petersen Timan.
1833	—	—	—	—	6400	— 1774 Jacob Bertelsen.
1859	—	—	—	483	—	— 1798 Rasmus Bertelsen.
1862	—	—	316	—	8330	— 1801 Jens Hansen Svane.
1865	—	3284	—	—	—	— 1807 Albert H. Riiber.
1872	18,714 Kr.	— Kr.	— Kr.	— Kr.	— Kr.	— 1810 P. Jensen Skriver.
1880	50,972	—	—	—	—	— 1830 J. C. Præst.
1885	—	30,616	—	—	—	— 1833 M. Riiber.
1886	—	—	1618	—	—	— 1843 H. O. Brodersen.
1887	—	—	—	—	ca.	— 1854 H. O. Wass.
	—	—	—	10,042	22,000	— 1860 J. J. Petersen, (konst.)

— 1798 Rasmus Bertelsen.
— 1801 Jens Hansen Svane.
— 1807 Albert H. Riiber.
— 1810 P. Jensen Skriver.
— 1830 J. C. Præst.
— 1833 M. Riiber.
— 1843 H. O. Brodersen.
— 1854 H. O. Wass.
— 1860 J. J. Petersen,
(konst.)
— 1862 J. Krabbe.
— 1866 J. P. Schmidt.

1

¹ Af J. P. Schmidt: J. J. Petersen har været valgt som Foged, og ikke fungeret 2 Aar som konstitueret. J. Krabbe har været Foged til sidst i Aaret 1869. J. P. Schmidt har været Foged fra Januar 1870. Bykassens Status i 1880 var 52.992 Kr., ikke 50.972 Kr. Jordkassens Status i 1887 var 27.258 Kr., ikke cirka 22.000 Kr. Havnekassens Status i 1885 var 25.776 Kr., ikke 30.616 Kr. Fattiggassens disponible Status i 1887 var 7.038 Kr., ikke 10.042 Kr.

Omkring Midten af forrige Aarhundrede fandtes i Dragør, foruden 2 Bøndergaarde, ca. 270 Huse. Beboerne var, med Undtagelse af enkelte Haandværker- og Fiskerfamilier, alle indrullerede Søfolk. – De ejede en Masse smaa Skibe, der gik baade i uden- og indenrigs Fart, og hvoraf saavel Byen som Havnen havde en betydelig Indtægt, da Skibene ikke som nu behøvede at søge Kvarter i fremmede Havne.

Beboerne begyndte at blive velstaaende, og Byen gik rask fremad. - Friheden der i Slutningen af Aarhundredet foldede sig ud rundt omkring, yttrede sig ogsaa her. - Fra tidligere Tid var en Del af Beboerne vant til at gjøre Hoveri ved Modtagelsen af Hø paa Kongens Staldetats Magasin. Det nægtede de nu (1792) og blev derfor af Forvalteren over Amager anklaget for Retten i Hollænderbyen. - I deres skriftlig Indlæg i Sagen kalder de det for uanstændigt, at Kongens indrullerede Søfolk skal forrette dette Arbejde. - „Først” - skriver de - „blev der tilsagt 80 Mand, næste Aar 200, senere 3 à 400, og i de sidste Aar 8 à 900 Mand . . . saaledes er vor gode Villie bleven misbrugt”.

Ved Hollænderbyens Ret kunde ikke opnaas Forlig, og Overretten dømte Byen til at betale 600 Rdlr. for 9 Aar, der stod til Restance, og for Fremtiden at svare 4 Mark aarlig af hvert Hus i Høtagningsspenge.

Der synes unægtelig ogsaa at have været noget Misbrug tilstede, i at udskrive 8 à 900 Mand, naar Byen omkring Aaret 1800 kun havde 400 Familier, altsaa mindst 2 af hver Familie. Og da de fleste Mænd vare ude at sejle i Høbjergningstiden, maatte næsten hele Byens kvindelige Befolkning trave til Kjøbenhavn Kl. 4 om Morgenen for at gaa paa Høloftet.

Da den sidste Schout i Hollænderbyen døde (1818) blev Dragør efter kort Tids Forløb en mere selvstændig Kommune med sin egen Foged. - Men først 1884 fik Byen sin egen Kirke, og blev separeret fra Hollændermenigheden.

To Ildebrande anrettede i 1842 og 1852 betydelig Skade paa Byen. Hver Gang brændte ca. en Snes af de tæt sammenkrøbne, mest straatækkede Huse.

Kongevejen blev anlagt 1799. Men en nogenlunde regelmæssig eller daglig Befordring til Kjøbenhavn begyndte først for noget over 40 Aar siden. 1850 kom her daglig Postforbindelse med Kjøbenhavn.

Nu beforder vel Vognmændene over 100 Mennesker daglig til og fra Hovedstaden. Indbyggerantallet var 1870: 1729; - 1880: 1922.²

Havnen blev udvidet 1725, idet den søndre Havn da blev anlagt paa Byens egen Bekostning. Arbejdet fordeltes paa Beboerne rodevis, som offentlige Arbejder den Gang i Almindelighed. - Nogle Aar senere blev der endogsaa sat Mulkt, som blev trukket af Mandsparterne, for hvem der ikke mødte til Arbejdet. - Det gjaldt saavel for den ene som for den anden, og saaledes var alt Beboernes eget Værk.

² Af J. P. Schmidt: Vognmændene beforder højst 30 til 50 Personer daglig til og fra Kjøbenhavn, ikke over 100 Mennesker daglig.

Da Havnen var færdig vedtoges derfor, at fremmede udensogns Mænd eller Kvinder som bosatte sig i Dragør skulde svare 3 Rdlr. én Gang for alle til Havnekassen, og indensogns (fra Store Magleby), der vilde ernære sig af Søen, skulde betale 1 Rdlr.

Derfra stammer Bestemmelsen i den nu gjældende Vedtægt om, at udensogns Mænd eller Kvinder, der bliver Husejer i Dragør, skal betale 5 Rdlr. (Mand og Kone altsaa 10 Rdlr.); - indensogns 3 Rdlr.³

Og „hvis en fremmed Mandsperson gifter sig med et Dragør Fruentimmer, betaler han 5 Rdlr. og nyder da Byens Rettigheder (at gaa tilskibs) hvad enten han er Husejer eller ej" . . . (men bosætter sig i Dragør).

Denne Afgift erlægges nu til Bykassen. - Men iøvrigt turde den Tid være kommen, da denne Bestemmelse er mere til Skade end Gavn.

Efter Beboernes Ansøgning blev Havnen ogsaa (1730) fritaget for den Akcise, Kongen skulde have af al Indførsel, imod at der i Fremtiden ikke prætenderedes nogen Hjælp til dens Vedligeholdelse.

Trafiken i Havnen var i Slutningen af forrige Aarhundrede temmelig betydelig, og langt større end nu. 1796 blev derfor antaget en Havnevægter . . . „til at befordre hele Byens Vel og Betyggelse ved ulykkelig Ildsvaade, som og at forekomme adskillige før her begaaede Tyverier paa Havnens Pladser, tillige vore ude i Havnen beliggende Skibe".

Skipperne maatte til denne Post betale 2 Skill. pr. Læst.

Under Krigen med England led baade Havnen og Byen ikke saa lidt Skade. Havnen, der var Station for en Afdeling danske Kanonbaade, blev en hel Del ramponeret og forfalden.

Der skødes ikke faa Kugler ind i Husene, og Folk flygtede til Hollænderbyen. - Et Sted dræbtes af en Kanonkugle en gammel blind Mand, der stod inde i sin Stue.

Under en engelsk Flaadeafdelings Ophold her udenfor gjordes en Nat Forsøg paa, ved en Baad der listede sig ind, at stikke Ild paa de i Havnen liggende Skibe og Kanonbaade. Men Vagten blev i Tide alarmeret og afværgede Ulykken.

Næsten alle Byens Skibe ødelagdes og kapredes under Krigen. Havnevægterposten ophævedes (1813). Byen havde i Forvejen 2 Vægttere (siden 1759). Nu er der 4, som lønnes efter Skorstenene, og synger de gamle Timevers af Thomas Kingo.

Havnens Udvikling er langt fra fulgt med Tiden. Dens ringe Vandstand (7 à 8 Fod under daglig Vande) gjør den uskikket til at modtage selv Byens større Skibe, som derfor maa søge Kvarter i andre Havne, til Skade for Byen i flere Henseender. Saa meget mærkeligere, som dette Punkt er (har ialtfald været indtil for kort Tid siden) det vigtigste for hele Byens Liv, er det, at det har skullet visne, især da Midlerne ikke har manglet.

Af omstaaende Tabel fremgaar Havnens Indtægter i de sidste 110 Aar. Det ses ogsaa deraf, naar den ydre Havn er anlagt.⁴⁵

³ Af J. P. Schmidt: Byens Rettigheder bestaar ikke alene i at gaa til skibs, men hjemler ogsaa Ret til at leje Enge, Blegepladser, at lade udgræsse Kreaturer og at benytte Havnen til samme Betaling som Byens øvrige Beboere.

⁴ Af J. P. Schmidt: Fra i Aaret 1858 til i Aaret 1880 er anvendt til Anlæg af den ydre Havn og til Havnens Uddybning cirka 80.000 Kr., og til en Udvidelse af Havnen til 10 à 12 Fod, foreligger Tegning og Overslag fra i Aaret 1875, hvori Udgifter er beregnet til at andrage 500.000 Kr., deri er ikke iberegnet Afbenyttelsen af de udlagte Moler og den alt foretagne Uddybning, naar dertil kommer Havnens nødvendige Vedligeholdelse og Uddybning i mere end 100 Aar, vil det klart fremgaa, at Midlerne aldrig har været tilstede til at udvide Havnen til en større Dybde.

⁵ Af J. P. Schmidt: Havnens Indtægter af grundstødte Skibe fra i Aarene 1877-1886 har ikke været 47.884 Kr., men kun 41.407 Kr., heri er dog iberegnet Indtægten 3.398 for et Dampskib, der var grundstødt i November Maaned 1876, i Virkeligheden bliver Indtægten kun 38.009 Kr.

Heraf vil formentlig fremgaa, at der ikke ubetinget kan fæstes Lid til de øvrige anførte Talstørrelser.

Den nordre Havnemole er ikke anlagt og færdig 1853, da der først i Aaret 1859 blev paabegyndt at udlægge Molerne til den ydre Havn, og begge Molerne vare færdig den 20de September 1862.

Indtægt af Dragør Havn 1776—1886 incl. *)

I Aarene :	Havnepenge			af fremmede Fartøjer, mest Fiskerbaade	Pæle og Graverpenge.	Lossepenge.	Akcise.	Vægterpenge.	Kjølhaling, samt Leje af Pramme, Skuffer og Flaader.	Salg af Sand.	Forskj. Indtægter og Salg, Leje af Pladser, Materialer etc.	Renter.	Andél af Udbyttet for grundstødte Skibe.	Samlet Indtægt.	Anmærkninger.
	af her hjemhørende	Skibe og store Baade	Fiskerbaade og Joller												
1776—1785	3274	1002	"	"	654	556	712	"	3286	1158	1026	"	8.486	20.154	1776havde Havnen en Gæld af ca. 1200 Kr.
1786—1796	4250	1394	"	"	666	582	482	"	3994	802	1008	"	6.560	19.738	
1797—1806	3432	1124	"	800	982	452	"	732	3790	"	1160	"	8.852	21.324	
1807—1816	1932	576	140	994	436	204	"	384	2218	"	2114	"	20.548	29.546	
1817—1826	2116	364	140	994	844	228	"	"	2230	"	1934	"	16.338	24.726	
1827—1836	3096	352	140	966	336	426	"	"	2186	"	2352	"	22.566	32.420	
1837—1846	2552	218	140	1032	302	631	"	"	1712	"	2210	"	14.428	24.892	
1847—1856	1702	106	172	2660	272	802	"	"	1324	"	1814	"	15.356	28.036	
1857—1866	1812	60	204	4302	322	900	"	"	836	"	3764	"	23.962	38.364	
1867—1876	2664	68	334	8614	168	674	"	"	988	"	5722	"	27.022	49.504	
1877—1886	2851	75	340	6337	248	610	"	"	663	"	5478	"	47.884	69.397	
Tilsammen:	29.681	5339	1610	26.267	5230	6068	1194	1116	23.227	1960	28.582	15.825	212.002	358.101	

*) Beregnet i Kroner.

En **Skole** paa 5 Fag Hus blev bygget 1729 og kostede - med Skolemesterens Løn og Ildebrandsel samme Aar - 248 Slettedaler. - Aaret i Forvejen vedtoges, at der af Fortjenesten ved Skibssjou, foruden forannævnte 5 Rdlr. pr. 100, skulde afstaaes til Skolen 1 Mark 8 Skill. for hver 20 Rdlr, og „kan aparte betinges Noget af Skipperen, maa Vedkommende derudi ikke være forsømmelig at tale derpaa".

Allerede 1741 byggedes ovenfor Byen en større Skole, som kostede 828 Slettedaler, hvorefter den anden blev solgt. - Byen og Havnen maatte renoncere paa Andel i de 5 Rdlr. pr. 100, indtil Skolen var betalt, hvorefter alle tre gik ind i lige Deling.

Skoleholder Carsten Nielsen fik (1773) udvirket en Resolution fra Amtmanden, hvorefter Enhver, der gav sig af med at holde Skole for andres Børn, kunde risikere at komme i Frederiksholms Fangetaarn paa Vand og Brød.

Det er rimeligvis hans Formand, som Datidens Skriver i en Regnskabsbog har sat følgende Eftermæle. under Anno 1768:

„Dens Liv nu Døden endet har
som her ej kunde mere.
I Dragøe han Skoleholder var
Og har en Tid *regjeret*.*)
.....”

*) I en Kontrakt med Skoleholder Grundtvig, der levede ca. 30 Aar senere, hedder det, at han „paa ingen Maade maa befatte sig med Byens Sager eller Skriveri".

Skolen blev ombygget og udvidet 1827, saa der nu er Dreng- og Pigeskole, hver for sig. Desuden findes to mindre Kommuneskoler, en mindre, privat Realskole og flere private Smaaskoler med over 350 Skolebørn.

Indtægts- og Ernæringskilder.

Skibsfarten har spillet Hovedrollen i den Periode, hvori Dragør er gaaet stærkest fremad, - nemlig det meste af forrige Aarhundrede. For 100 Aar siden ejede Byen det største Antal Skibe, den nogensinde har havt, ca. 100 mindre Fartøjer, Jagter og Galeaser, som paa den Tid brugtes mest i de nærmere Farvande.

Under Krigen med England blev Størsteparten dels kaprede, dels strandede og ødelagt. Endnu i 1850 var Antallet kun 36. Men de følgende gode Tider gav Vind i Sejlene. I 1870 var Antallet voxet til 67 Skibe med 3.584 Læster (6,860 Tons), og i 1877 var Dragør den af de danske Byer, der havde størst Skibsdrægtighed næst efter Kjøbenhavn og Helsingør, nemlig 12,242 Tons paa 78 Skibe. Ifjor var det gaaet ned til 63 Skibe med kun 5,512 Tons, og deraf ligger det halve Antal omtrent hele Aaret i Havn og venter paa Skibssjou.⁶

De fleste unge Mennesker søger Hyre med fremmede Skibe og er næsten ledig den halve Tid af Aaret. Intet kan fortjenes til selv at købe Skib for, og faste vellønnede Pladser er det vanskeligt at faa.

I det Hele taget bringer Skibsfarten nu kun ringe Udbytte til Dragør og vil efterhaanden give mindre og mindre, saa længe her ikke findes en Havn af antagelig Dybde, og en Baneforbindelse med Kjøbenhavn.

Bjergning af grundstødte Skibe har givet Byen en stor Indtægt. Men mærkeligt er det, at siden denne Indtægt begyndte at strømme rigelig ind, er Dragør, i Forhold til andre Byer, snarere gaaet tilbage end fremad.

Som foran nævnt kom Fortjenesten ved Skibssjou først mest Befolkningen til Indtægt, da kun 1/20 afgik til "Byens Bedste", og 1732 blev bestemt, at hvad der fortjentes ved Skibe, som lossedes, skulde deles lige mellem Fartøjerne og Mandskabet, minus de 5 %.

⁶ Af J. P. Schmidt: Da der kun er 18 Fartøjer, der stadig ligge i Havnen for at opvente Indtægt ved grundstødte Skibe, kan dette Antal ikke udgjøre Halvdelen af 63 Fartøjer. Disse 18 Fartøjer ere kjøbte kun for at benyttes ved grundstødte Skibe, og hvis der ikke stadig var en Del Fartøjer disponible, vilde Kommunen være nødsaget til at anskaffe flere Fartøjer, der kunne være til Brug ved grundstødte eller strandede Skibe.

Hvorledes en Havn af en større Dybde vilde forøge Byens Indtægter, er mig ufattelig. Renten af Anlægskapitalen vilde vistnok langt overstige Indtægten, navnlig nu sa Seilskibsfarten mere og mere aftager, og Landets Hovedstad kun ligger 1½ Mil fra Dragør, der ikke har noget Opland at støtte sig til.

Men 1744 forhøjede Bybestyrelsen Afgiften til Byen, Havnen og Skolen til 10% til lige Deling. Og det gav Anledning til et saa voldsomt Spektakel af Beboerne, at der næste Gang ved Regnskabet maatte vedtages Straf for hvem der brugte Molest ved Penedelinger.

Afgiften forhøjedes alligevel 1757 til 20 % og 1771 til Halvdelen af Fortjenesten, medens den anden Halvdel skulde deles mellem Fartøjer og Mandskab, samt de 60 Enker, der skulde have 1 Mark af hver 1000 Rdlr.

Udbyttet deles nu paa følgende Maade:

Svitzers Bjergningsentreprise Halvdelen.

Af den anden Halvdel:

Fogden (3 %), 4 Byforstandere (hver $\frac{1}{4}$ %) 4 %
Byen (4 %), Havnen (9 %), Skolen (3 %) 16 %
Indtil 60 Enker: hver af hver 2000 Kr. 33 Øre.
Andre Udgifter i Reglen 4 à 5 %

Af Restbeløbet:

Lægterne (uden Akkord) en Tredjedel.⁷
Mandskabet: i Mandsparter to Tredjedele.

Enhver, der har fyldt 18 Aar og er søvante, faar fuld Mandspart. Usøvante og søvante mellem 16 og 18 Aar faar $\frac{1}{2}$, og usøvante mellem 16 og 18 Aar $\frac{1}{4}$ Mandspart. Sygemeldte erholder paa lignende Maade fuld eller $\frac{1}{2}$ Mandspart; gamle Folk, der ikke kan gaa tilskibs mere, ligeledes $\frac{1}{2}$ Mandspart.

Fogden og Byforstanderne faar hver to Mandsparter. Lærerne og samtlige Byens Funktionærer faar ogsaa 1- $\frac{1}{2}$ à 2 Mandsparter.

Lægternes Deling sker efter Antallet af Læster paa de Skibe, der er indskrevet til den paagjældende Bjergning. De kommer ligesom Mandskabet ud efter Tour.

Kun Folk og Skibe, som er hjemmehørende i Byen og har erhvervet Byens Rettigheder, har Lov til at gaa tilskibs.

Endskjønt der altsaa efter den nuværende Delingsmaade tilfalder Fartøjer og Mandskab kun ca. 25 % ⁸af den hele akkorderede Sum, har der været Bjergninger, hvor Mandspart en er bleven over 100 Kr. Men saadanne Tilfælde indtræffer jo

⁷ Af J. P. Schmidt: Staar anført (Lægterne uden Akkord) en Tredjedel.

Da der uden Akkord ikke indkommer nogen Bjergeløn, kan Lægterne saavel som Mandskabet selvfølgelig ikke faa noget Udbytte.

⁸ Af J. P. Schmidt: Efter den nuværende Delingsmaade tilfalder Fartøjer og Mandskab 38% - ikke som anført 25%.

Der er i alle de Aar, Bjergningsvæsenet har bestaaet i Dragør, kun indtruffen én Bjergning, hvor Mandsparten blev over 100 Kr., hvilket formentlig maa anses for heldigt for Assurandørerne Rhederierne, men ikke for Skibene. Havnekassen erholder 9 % af Bjergelønnen, men kan ikke, iberegnet Indtægten af Byens Jolle, faa 11%; Havnens eller Byens Jolle erholder ved en Bjergning $\frac{1}{3}$ % af Bjergelønnen, deraf udbetales til Mandskabet, der sejler med Jollen, Halvdelen, af den anden Halvdel eller $\frac{1}{6}$ % kan Jollen gennemsnitlig til Nød bære sine Udgifter for Tilsyn og Reparationer.

(heldigvis for Skibene) ikke ofte, og dog afholder den fjerne Udsigt Mange fra at skaffe sig en sikker Fortjeneste paa anden Maade.

Over denne Indtægtskilde findes intet Regnskab længere tilbage end fra 1740. Fra dette Aar til 1775 har den samlede Indtægt udgjort 224.000 Kroner. Deraf er tilfaldet Byens, Havnens og Skolens Kasser 49.000 Kr. og Resten er delt mellem Beboerne.

Fra 1776 til 1886, begge Aar inclusive, har H avnen deraf havt en Indtægt af 212.000 Kr. for sin Part, nemlig ca. 11 %, iberegnet Indtægten ved Byens Jolle.

At Pengene har vakt baade Taknemlighed og Misundelse, ses af følgende Randbemærkninger, som Skriveren har gjort i Bogen efter forskellige Aarsopgjørelser, og som jeg synes fortjener at fremdrages:

„Udi Aar (1742) er fortient i alles ved Skibe paa Grund 2,644 Rdlr.
hvorfore Gud være loved.”

„Udi dette Aar (1743) er i alles fortient 4,370 Rdlr.
*Tak være Dig, o store Gud, for alle disse Gaver,
Gud lad os altid tacke Dig for hvad vi af Dig haver.*”

1745 3.226 Rdlr.
*„Tak være Dig Tre-Enig Gud for alle disse Penge,
O Gud bevare Dragøer vel, og lad den aldrig trenge.”*

1749 6,265 Rdlr.
*„Nu synes Folk Venner, men ere ey Mindre,
Thi Falskhed vil altid et Venskab forhindre.
De artigste sjelden de ærligste ere,
Thi alle den hyckelske Kappe vil bære.”*

1750 3,250 Rdlr.
*„Staa Dragøer ved Herrens Hjelp,
agt ingens skjæve Øje.
Med det misundte Brød vi os vil lade nøye.”*

1755 2,090 Rdlr.
*„Det er en samlet Sum, som oven er antegnet,
Den noget større blev, om mer dertil var regnet,
Men spørger Du, hvorfra skal vel det mere komme,
Jeg tror det kommer vel, naar nogen Tid er omme.”*

1756 3,204 Rdlr.
„Den Tiid nu omme er, som før vi har omskrevet,

*Og Pengene er her, os lenge har omsvevet,
De ogsaa byttet**) blev med stor Fornøyelse,
Thi de som elsker Fred, fornøyet blev derved."*

**) del.

1765 7,170 Rdlr.
(Af en Anden.)

*„Gud giv os Fred og Roe,
lad saa Alverden snakke.
Man gjør i Verden aldrig saa vel,
man gjør hver Mand til Takke."*

Lodseriet er vel nu for Tiden den Kilde, hvorfra Byen henter sin meste Næring, uagtet det i det sidste Tiaar har havt en Tilbagegang af ca. to Tredjedele. - I 1877 har det lodset 5,597 Skibe imod 2,049 i Fjor.

Lodseriets Privilegium stammer fra 1684. Da begyndte det sin Virksomhed med 12 Fast- og 6 Reservelodser. Og i 1744 blev Antallet af Fastlodser forhøjet til 18, som hver skulde "nyde mod 63 Rdlr.", medens de 6 Reservelodser skulde beholde deres „forhen havde Gage."

De 18 Fastlodser skulde besørge Lodsningen og dele de forefaldende Indkomster. De maatte altid krydse ved Nordre Tønde, hvortil Helsingørerne gik, og en skulde altid være i Kjøbenhavn. Senere blev bestemt (1762), at naar et Skib forlangte Lods til at møde i Kjøbenhavn, skulde Skipperen henvende sig til Lods-Kaptejnen, der da sendte Bud til Dragør efter den Lods, som stod for Tour. Skipperen maatte derfor betale, saavel til Budet som for Lodsens Gang derind, 2 Mark og 8 Skilling.

Ved en Bekjendtgjørelse af 1775 fik Dragør-Lodserne Tilladelse til, naar et Skib kom paa Grund og det enten ved Varp eller Anker eller tillige ved Forcing af Sejl (men uden at losse) kunde komme flot, at akkordere med Skipperen om Godtgjørelse for Assistance dermed.

Ved Skibe, der lossede, maatte Lodserne ikke sjoue; men naar der faldt en god Akkord, vankede i Reglen et Feu eller en Ducør paa 5 à 10 Rdlr.

Et Lodshus blev først bygget 1823; indtil den Tid holdtes Udkig under et Halvtag paa Gavlen af den søndre Smedie.

Nu for Tiden er ansat ved Dragør Lodseri, foruden Lodsinspektøren og en Lodsbogholder, 25 Fast- samt 25 Reserve og Extralodser.

Fiskeri er jo Byens oprindelige Ernærings-Kilde, og gennem Aarhundreder har det bragt mere eller mindre rigeligt Brød til de fleste Beboere. Men siden Skibsfarten begyndte at komme op, har den, mærkeligt nok, fortrængt Fiskeriet. Man skulde nemlig synes, at begge Dele maatte kunne forenes. Aarsagen ligger vistnok i, at Byen ikke har havt nogen Tilgang af Fremmede, fordi Byggepladser har været holdt for dyre eller slet ikke til at faa.⁹ Derved er bleven bibeholdt en stadig Forplantning af Familiegrene, som ikke har villet og ikke har behøvet at fiske. Energien er paa den Maade ogsaa gaaet tabt og vil ikke kunne vækkes undtagen ved Indførsel af nyt Blod.

⁹ Af J. P. Schmidt: Byggepladser har aldrig manglet og mangler eiheller nu; i Aaret 1846 betaltes 25 øre pr. Kvadratalen for en Byggeplads og tidligere endnu mindre, hvoraf fremgaar, at disse har været til at faa og ikke har været for dyre.

I Aaret 1886 var mere end en Tredjedel af Byens Skatteydere Fremmede, der var tilflyttet Byen, hvilket formentlig tydelig udviser, at der har været rig Tilgang af Fremmede, og at der maa være tilført tilstrækkeligt nyt Blod.

At det ikke er Mangel paa Fisk, der har foraarsaget Standsningen, bevises tilstrækkeligt derved, at saavel svenske som Skovshoved- og Taarbæk-Fiskere stadig søger herop for at drive Fiskeri.¹⁰

Og det fejler ikke, at Dragør igjen væsentlig- vil blive en Fiskerby - naar Nødvendigheden faar Tid at gjøre sig gjældende.¹¹

Sildefiskeriet, der i Reglen begynder i August og vedvarer til i November, er for det meste ikke ubetydeligt og ofte ret indbringende. I den Tid vil man daglig se 60 à 100 fremmede Fiskerbaade i Dragør Havn¹², og kun enkelte, der tilhører Fiskere fra Byen. Desuden fisker vel flere Gange saa mange svenske Baade, som søger andre Steder hen. I Høstnætterne ser man Lys ved Lys hele Sundet og Drogden igjennem, - Baadenes Lanterner, for ikke at blive oversejlet af Skibene, der passere.

Rejefiskeriet er ogsaa til sine Tider udmærket. Dertil bruges mindre Baade, og det er ikke saa besværligt, hvorfor det bruges forholdsvis mere. Ifjor fiskede 14 Baade fra Dragør. og iaar er Antallet voxet til 17, medens der for Ex. i Kastrup fiskes af henved 50 Baade.

Til Aalefiskeriet bruges de samme Ruser, som Rejerne fanges i, og dette har ofte givet et udmærket Udbytte¹³.

Tidligere havde „Hollænderne" Eneret til under Amager at drive dette Fiskeri, som de selv skal have fundet strax efter deres Indkomst hertil. De fik det tilskrevet af Kongen, som de først maatte svare 4 Tdr. og senere 6 Tdr. saltet Aal aarlig deraf.

Efter at det blev mindre rigt, og de ikke havde drevet det i lang Tid, men endnu maatte svare 40 Tdr. Hartkorn deraf, lejede Dragørerne det af dem fra 1865 for 40 Rdlr. aarlig indtil 1870, da Lejen blev sat op til 80 Rdlr., som Dragør Kommune

¹⁰ Af J. P. Schmidt: At svenske, som Skovshoved- og Taarbæk-Fiskere i Sildefiskeriet søger til Dragør Havn, beviser ikke, at der i Reglen ikke er Mangel paa Fisk ved Dragør. Sildefiskeriet vedvarer kun i 2½ à 3 Maaneder og giver for det meste kun et tarveligt Udbytte. Reiefiskeriet begynder i April eller Mai og ophører til August Maanedes Slutning; i de 5 à 6 Vintermaaneder drives intet Fiskeri, formentlig i Mangel paa Fisk.

¹¹ Af J. P. Schmidt: Forfatteren udtaler sig, som om det maatte anses for glædeligt om Dragør igjen blev en Fiskerby; desværre vil formentlig Nødvendigheden tvinge Befolkningen til at søge Erhverv ved Fiskeri, om det er lønnende eller ej.

¹² Af J. P. Schmidt: Det antal fremmede Fiskerbaade, der i Sildefiskeriet besøger Havnen, kan højst ansættes til 30 à 50 daglig, ikke som anført 60 til 100.

¹³ Af J. P. Schmidt: Til Aalefiskeriet bruges ikke de samme Ruser, der bruges til Reiefiskeriet, disse kan vel benyttes ved enkelte Lejligheder i Begyndelsen af Fiskeriet, men kan kun udsættes paa meget grundt Vand ved Hjælp af Pæle, der nedrammes i Grunden.

Hollænderne har kun eneret til at drive Aalefiskeriet saa langt ude fra Land som kan sættes med staaende Redskaber (ved nedrammede Pæle).

Dragør Kommune har, (som formentlig er Forfatterens Mening) ikke leiet Aalefiskeriet, for at benytte eller lade det benytte som saadan, men kun for at forebygge Konkurrence ved grundstødte Skibe.

betalte indtil 1885. Efter den Tid gik det over i fremmede Hænder, der - saa længe det varer - ikke bryder sig om, at Dragørerne fisker alligevel.

Skulde der ikke være Anledning til for Dragør-Fiskerne at sikre sig dette Fiskeri igjen, inden det kommer til at sidde altfor fast hos de Fremmede ?

Udsætningen af Ruser for Aal har tillige den Fordel, at der fanges en Del Torsk i dem.

Væveri har fra gammel Tid været en betydelig Hjælpekilde for talrige Sømandsfamilier. En gammel Rettighed har tilladt de indrullerede Søfolks Hustruer at syle med Væverhaandværket, medens Manden sejlede, for derved paa en passende Maade at slaa Tiden ihjel.¹⁴

Jeg kan ikke paavise, naar denne Industri er begyndt her, men den fandtes før 1732. Da fastsattes der af Bybestyrelsen - formodentlig af samme Aarsag som den før nævnte Afgift til Havnen - en Betaling af 1 Rdlr. for en fremmed Væverpige og 3 Mark for en Lærepige, der flyttede hertil.

I den senere Tid har Vævning været dyrket i hvert Hus. Men ogsaa paa dette Omraade er Dragør bleven tilbage i Konkurrencen paa Grund af en udpræget Fordom mod nye Idéer og Indretninger. Det vil have sine Vanskeligheder for denne By atter at indvinde det, den har forsømt, dersom ikke andre Tanker og Handlinger komme til Magten.¹⁵

¹⁴ Af J. P. Schmidt: At Væveriet fra gammel Tid har været en betydelig Hjælpekilde for Dragør Befolkning, er ganske rigtig, men at Hustruene har vævet for at slaa Tiden ihjel, er en aldeles fejlagtig Opfattelse, da Væveriet tidligere som nu er et Arbejde, hvoraf mange af Byens Familier udelukkende ernærer sig.

For Tiden indbringer Væveriet et Beløb af 60 til 70.000 Kr. aarlig.

¹⁵ Af J. P. Schmidt: Dragør har stadig fulgt Tiden med nye Indretninger ved Væveriet, naar undtages Dampvæveri, hvilket mere vilde have skadet end gavnet Væveriet i sin Helhed.

Jordbruget har paa Grund af manglende Interesse og - indtil de senere Aar - rigelig Næring fra Søen ikke fundet Vej hertil endnu, endskjønt det betaler sig saa glimrende her paa Amager. Det lyder utroligt, men er dog sandt, at Grøntsager og Fisk, to betydelige Ernæringsmidler, her er vanskeligst at faa!

Kommunen kjøbte 1810 af Hollænderbyen et Areal af ca. 200 Tdr. Land, der kostede 10.000 Rdlr. paa den Betingelse, at der ikke maa bygges derpaa¹⁶ *). Arealet blev udlagt til Græsning af Kreaturer, hvoraf her da var mange, især Køer. Næsten op til Midten af dette Aarhundrede holdtes Køer i omtrent hver 6te Hus og i mange langt senere. Under en Del af den engelske Krigsperiode og de deraf følgende trange Tider har dette Kohold været til stor Hjælp for Byen. Men da Skibsfarten begyndte at bringe rigelige Fortjenester og den almindelige Velstand i Forbindelse med Tidens Krav stillede Fordringer til større Lejlighed og Udenomsbekvemmeligheder, blev Køerne efterhaanden sagt op.

Jorden lejes nu ud til Blegepladser, til Græsning af Vognmændenes Heste, en Masse Gæs og nogle Faar, samt til Høslæt, - og det er Renterne af flere Hundrede Tusind Kroner.¹⁷

*) Kommunen burde nu hurtigst mulig faa denne Servitut indløst.¹⁸

¹⁶ Dragør Kommune har ikke kjøbt Jordarealer paa Betingelse af, at der ikke maa bygges derpaa, hvad allerede fremgaar deraf, at Kirken og Fattiggaarden er bygget paa det kjøbte Areal.

Jordarealet er derimod kjøbt paa Betingelse af, at det ikke maa udparcelleres eller udstykkes, saa det bliver Enkeltmands Eiendom, men skal tilhøre Kommunen i sin Helhed.

¹⁷ Da Jordarealets Værdi kun høist kan ansættes til 100 à 110.000 Kr., ved jeg ikke Forfatterens Mening, naar han anfører, at det er Renten af flere Hundrede Tusind Kroner. Jordkassen har langt flere Indtægter af Jordarealet, end Forfatteren antager; der er udlejet og nu opdyrket et Areal af 40 Td. Land, der giver en aarlig Indtægt af cirka 2.000 Kr., og den samlede Indtægt af Jordarealet har i Aaret 1886 andraget 4.979 Kr.

¹⁸ Forfatteren har ikke været bekendt med, at Byforstanderskabet, saavel hos Storemagleby Sogneraad som hos Hartkornseierne har søgt denne Servitut afløst, uden at være kommet til et antageligt Resultat.

Tilbageblik og Fremsyn.

Naar Dragør, der har havt saa glimrende Betingelser for en jævn Udvikling, nu er i Tilbagegang, skyldes dette baade Mangel paa Foretagelsesaand, Fordom mod alt Nyt og Betingelsernes upraktiske Anvendelse.¹⁹

Mest falder det i øjnene for Havnens Vedkommende. - Siden 1776 har den alene af grundstødte Skibe havt en Indtægt af 212,000 Kr. (se Tabellen). - Dens øvrige Indtægter har været 146,000 Kr., medens Udgifterne har været ca. 330,000 Kr. i samme Tidsrum.²⁰ –

Alligevel er der ikke opnaaet andet end at Havnen stadig er til Udgift for Byen, idet Havnepengene ikke tilnærmelsesvis kan svare til Vedligeholdelsen²¹. Da der kun er 7 à 8 Fods Dybde, maa Byens større Skibe søge Kvarter i fremmede Havne og betale en større Havneafgift end de vilde komme til herhjemme, foruden at Fortjenesten ved Reparationer, Proviant o. s. v. tilflyder andre Steder. Førerne eller Ejerne kan heller ikke have Opsigt med Skibene i Liggetiden ude, men maa holde fremmed Tilsyn.²²

For 100 Aar siden var Forholdet det modsatte. Den Gang indkom der betydelig mere i Havnepenge fordi Skibene var mindre og kunde søge Havnen, og følgelig bragte de ogsaa større Indtægter til Byen.²³

¹⁹ Af J. P. Schmidt: I første stykke har Forfatteren, der kun i nogle faa Aar har opholdt sig i Dragør og som følger heraf er ukjendt med Forholdene i Fortid som i Nutid, på en træffende Maade søgt at sammenligne Befolkningen med aldeles ukyndige og dumme Mennesker, men da Bogen i det hele bærer Præg af, at Forfatteren er altfor ungdommelig til at kunde gjøre Krav paa at være moden Alvorsmand, bør der vel ikke lægges Vægt paa de anførte Udtalelser.

²⁰ Med Hensyn til de Summer der er anførte som Indtægt eller Udgift til Havnen, kan der formentlig ikke reflekteres paa disse, da det har vist, at en stor Del af de andre Talstørrelser er unøjagtige.

²¹ Hvis Havnen var udført til en større dybde, lad os antage til 12 Fod, og at det som foranført vilde have medført en yderligere Udgift af 500 à 600.000 Kr., vilde Renten og Vedligeholdelsen have andraget cirka 25.000 Kr. aarlig. Hvorledes Havnen under saadanne Forhold ikke endnu langt mere vilde blive Byen til stadig Udgift, er mig ufattelig. En saadan Udgift vil Byen aldrig udsætte sig for, og den vilde ei heller kunde bæres.

²² Af de større Skibe Byen for Tiden eier, vil ikke kunde paaregnes, at flere end 4 til 5 aarlig vilde besøge Havnen; flere af Skibene ere stadig i oversøisk Fart, og de Skibe, der i Efteraars- eller Vintermaanederne losse i en af de danske Kjøbstæders Havne, i en af de svenske Sundshavne eller i en af de nærmeste tyske Havne, vil blive oplagt i Vinterleie paa Lossestedet, da det jo kun vilde medføre forøget Udgift for Rhederierne at indtage Baglast og forseile til Dragør Havn; der vil saaledes kun gjøres Regning paa, at de faa Skibe, der i Efteraaret losse i Kjøbenhavn, vil søge til Dragør Havn.

²³ Da der efter Forfatterens eget Opgivende i Aarene 1786-1796 giennemsnitlig indkom i Havnepenge 564 Kr. aarlig, og i Aarene 1877-1886 = 960 Kr. aarlig, kan jeg ikke finde det korrekt, at der er anført, at der for 100 Aar siden indkom betydelig mere i Havnepenge.

Saafrømt Havnen havde været bygget ud til 16-18, eller om muligt 20 Fods Dybde, er der Sandsynlighed for, at en Dampfærgeforbindelse med Malmø (Limhamn) vilde komme herover, baade af Hensyn til den langt kortere Vej og fortrinligere Isforhold end ved Kjøbenhavn. - Og en Jernbaneforbindelse med Kjøbenhavn var det eneste Middel til at fremkalde Trafik til Dragør fra Søsiden, hvad Skibsfarten vedrører. Men foreløbig afhænger vel Dampfærgeforbindelsesmaalet af et andet: Tunnellen under Øresund.

Imidlertid er Skibsfarten for Dragør og saavel Bjergning som Lodseri i de senere Aar gaaet ned til en mindre Part af, hvad de har været før. Handel og Haandværk staar næsten paa Minimum. Kun lidt opsparat Formue holder Skinnet vedlige; naar den bliver fordelt, vil Dragør have set sine bedste Dage under de nu herskende Forhold.

Fiskeriet er noget i Tiltagende og meget kan indvindes ad den Vej, men ikke tilstrækkeligt. Alligevel er her et Omraade hvorpaa der bør sættes betydelig Handlekraft ind. - Det som Havnen nu bedst egner sig til, og hvorved den kunde komme til betydelig Nytte, er en Fiskerihavn for et østersøisk Fiskeri.²⁴ Ligesom Frederikshavn er en Stabelplads for en stor Del af Kattegattets og Nordsøens Fiskere, kunde Dragør blive det for en Del af Østersøens. - Havnens store Rumfang (vel ca. 70,000 kvadrat Alen), stærk Strøm lige uden for, Vandets Renlighed, aabent Vand om Vinteren o. s. v. samt Byens Nærhed ved Kjøbenhavn gjør denne Plads særlig skikket til Opbevaring af levende Fisk. som med kort Varsel ved en Dampsporvejsforbindelse kunde indsendes til Markedet. - Man har jo flere Eksempler paa at der i Løbet af et Døgn er død for mange Tusind Kr. Fisk for Kvaseskipperne ved Gammelstrand, Knippelsbro o. fl. St. - Og hvor fordelagtigt vilde det ikke være for Forbrugerne at kunne faa Fisken lige fra Bassiner med frisk rent Saltvand frem for naar den længe har maattet døje usundt Vand og Mangel paa Næring.

Det er naturligt, at Fiskeriforeningens Opmærksomhed længe har været henvendt herpaa og Tankens Realisation skyldes, saavidt jeg ved, kun Mangel paa tilstrækkelig hurtige og bekvemme Befordringsmidler.²⁵

Et Dampsporvejsanlæg paa Amager vil ogsaa for andre Forhold være til overordentlig Gavn, i Særdeleshed for Dragør og Kastrup. - Søen giver for Dragørs Vedkommende nu ikke tilstrækkelig Næring, og da der vel ingen ny Havn bliver bekostet og ingen Jernbane kommer foreløbig, maa der fra andre Sider søges Indtægtskilder, hvortil de overordentlig sunde Naturforhold skal bidrage væsentligt. -

²⁴ Af J. P. Schmidt: Havnen vil aldrig kunde komme Byen til betydelig Nytte som en Fiskerihavn for et østersøisk Fiskeri, da der aldrig har været og formentlig aldrig vil blive et østersøisk Fiskeri.

²⁵ Det er vistnok ikke fra en pålidelig Kilde, at Forfatteren anfører, at Fiskeriforeningen længe har havt sin Opmærksomhed henvendt paa at benytte Dragør Havn til Oplagsplads til Fisk, derpaa har Fiskeriforeningen vistnok aldrig tænkt, og Tanken er mulig opstaaet hos Forfatteren selv, der mulig er ukjendt med at Fisken flere gange er død i Kvase i Dragør Havn.

Den friske og frie Luft, fortrinligere Bade end noget andet Sted i Kjøbenhavns Nærhed, maa kunne udnyttes praktisk, og kan forøvrigt faa en stor hygieinisk Betydning for Kjøbenhavn. Strømmen der skærer ind fra Kjøgebugt og Sommerens sydlige Vind giver her Førstehaandsluft fra Østersøen. Derfor vil et Kysthospital ved Stranden herude kunde komme til Gode for mange Mennesker, der kun savner den frie og friske Luft.

Den første Betingelse for et Sporvejsanlæg hertil er, at erholde Tilladelse til at benytte Krigs- og Marineministeriets Vej til Krudttaarnene langs Sundet herfra til Kastrup og mulig nordligere. - Denne Route vil ikke blot af Skjønhedshensyn, men foruden af flere Grunde, ogsaa fordi Kastrup kan afgive en betydelig Trafik, blive den eneste naturlige; - om Vinteren navnlig fordi Vejen er fri for megen Sne.

Dragør By og Omegn maa dernæst hurtigst muligt ved fortsat Beplantning i videst mulig Udstrækning, samt anden Forskjønnelse, gives et tiltalende Udseende; ved Anlæg af Badeanstalter og Indretning af passende Lejligheder for Sommerbeboelse gjøres tiltrækkende for det kjøbenhavnske Publikum, der netop søger Afveksling. - Mange tager lige saa gjerne herud som nordpaa, skjøndt der er livligere, mere Skov; - her er til Gjengjæld roligere, friere Luft, friskere Bade. Skov er kun et Tidsspørgmaal. Der vil altid findes Publikum nok og Stemning for begge Sider.

Foreningen „*Dragørs Fremme*“, der stiftedes i Foraaret, dels for at samle Stemmerne for Fremskridt dels for, ved et frivilligt Medlemskontingent, at faa paabegyndt de mest paatrængende Forarbejder til Byens Fremgang, som Beplantning, Badeanlæg o. s. v. har allerede virket en Del i Retning af Skovanlæg. Ved Slutningen af 2det Kvartal var indmeldt 179 Medlemmer med et Aarsbidrag af 749 Kr.
og Bybestyrelsen tilskød 400 —
I alt 1149 Kr.

Til Beplantning i Foraaret er anvendt 1250 Kr. Foreningen er saaledes i en Underbalance af ca. 100 Kr. foruden det endnu ikke opkrævede Kontingentbeløb. Og til Efteraaret skulde anvendes mindst 600 Kr. for at gjøre det paabegyndte Areal færdigt.

Det haabes derfor, dels at Byen vil give enten et yderligere Tilskud, eller Forskud for et senere Aars Tilskud, dels at Sagen fra privat Side vil vinde endnu større Tilslutning.

Hvis en Sporvejsforbindelse med Kjøbenhavn kom istand, kunde en stor Del af Byens Jorder blive en vigtig Ernæringskilde for mange Mennesker, istedet for at nu kun faa indhenter lidt Fordel deraf. Naar Jorden blev opdyrket og brugt paa samme Maade som Jordlodder fordelagtigst bruges her paa Amager til Dyrkning af Grøntsager o. s. v., der kunde føres til Kjøbenhavn og sælges med god Fortjeneste, kunde en Del indvindes paa den Maade. Den skulde saa udstykkes i mindre Parceller til hvem der havde Lyst at leje - eller kjøbe den.

Lad os regne hver Td Land er 1000 Kr. værd, og Lejen deraf er 3% - 30 Kr. - om Aaret, saa giver 200 Tdr. Land 6000 Kr. til Jordkassen²⁶ - saa stor Indtægt behøver den vel ikke engang - aarlig, og hvor mange Mennesker kunde saa ikke tjene Føden derved. Og Beboerne vilde faa lettere ved at faa deres Forbrug af Grøntsager.

Det er virkelig paa Tiden, at Bybestyrelsens Opmærksomhed henvendes ogsaa paa Landsiden, at dens Interesse varetages, og at der i Et og Alt virkes hen til Forbedring af de Kaar, hvorunder allerede mange af Byens Beboere lever. Byen kan ikke holde sig passiv overfor Forhold der truer Beboernes økonomiske Eksistens, fordi dens egen er uden Fare. Og Viljen er der jo nok, men der maa tages mere energisk fat.

Ved disse Blade har jeg. saa godt jeg kunde og i sammentrængt Form, søgt at samle de spredte og ofte usammenhængende Efterretninger om Dragørs Fortid, for mulig derved at vække lidt Interesse for en gammel By, der i høj Grad trænger til nyt Blod. Det er naturligt, at Beboerne ved en stadig indbyrdes Forplantning i Løbet af adskillige Aarhundreder er gaaet glip af Energien, og nyt Blod vil derfor gavne Byens Fremgang mere end alt Andet.

I de antydede Retninger - og maaske i mange andre, - er der meget at tage fat paa, men først og fremmest maa Byen vise større Opmærksomhed for Sagen og give mere Støtte.

Ogsaa jeg har tænkt ved Udgivelsen heraf, at kunne skaffe Foreningen „*Dragørs Fremme*” en Indtægt. Det Formaal, den har sat sig, bør Alle, som det berører, bidrage sit til at fremme.

Det gjælder nemlig ikke blot om at plante, men ogsaa om Tiden, og jo større Virkemidler desto hurtigere Fremgang.

²⁶ Af J. P. Schmidt: Da Bemærkninger angaaende Byens Jorder er anført uden det ringeste Kjendskab til Forholdene eller dennes Værdi, skal jeg tillade mig nærmere at belyse Sagen.

Jordarealet, 200 Tdr. Land, kan helst ansættes til en gennemsnitlig Værdi af 500 Kr. pr. Td. Land (ikke som anført til 1000 Kr.) deraf antages cirka 90 Tdr. Land at være tjenlig til Opdyrkning, cirka 30 Tdr. Land er benyttet til Fattiggaarden. Kirken, Kirkegaarden, Beplantninger, Veie, Volde og Grøfter; der vil saaledes blive 80 Tdr. Land, der ikke egner sig til Opdyrkning, og allermindst til Grøntsager; det vil heraf fremgaa, at der ikke kan blive 200 Tdr. Land at udleje til Opdyrkning til 3%, der kan give en Indtægt af 6000 Kr. aarlig.

Rettelser
Og
Anmærkninger
til Bogen
”Dragørs Fortid og Fremme”.

Kjøbenhavn.

A. E. Kihls Bogtrykkeri.

1887.

Da Bogen „Dragørs Fortid og Fremme“, udgivet af Hr. Postexpeditør Chr. Nicolaisen, hvoraf navnlig den sidste Halvdel er fremkommen under saa vildledende og mangelfulde Udtalelser, at Befolkningen maa faa en aldeles feilagtig Opfattelse af Forholdene i Dragør, har Byforstanderskabet troet ikke at burde undlade, nærmere at oplyse om de mange Fejl, hvoraf Bogen lider.

Rettelser og Anmærkninger.

Til Pag. 12.

J. J. Petersen har været valgt som Foged og ikke fungeret i 2 Aar som konstitueret.

J. Krabbe har været Foged til sidst i Aaret 1869. J. P. Schmidt har været Foged fra Januar 1870.

Bykassens Status i 1880 var 52,992 Kr., ikke 50,972 Kr. Jordkassens Status i 1887 var 27,258 Kr., ikke cirka 22,000 Kr. Havnekassens Status i 1885 var 25,776 Kr., ikke 30,616 Kr. Fattigkassens disponible Status i 1887 var 7,038 Kr., ikke 10,042 Kr.

Til Pag. 14.

Vognmændene beforder højst 30 til 50 Personer daglig til og fra Kjøbenhavn, ikke over 100 Mennesker daglig.

Byens Rettigheder bestaar ikke alene i at gaa tilskibs, men hjemler ogsaa Ret til at leje Enge, Blegepladser, at lade udgræsse Kreaturer og at benytte Havnen til samme Betaling som Byens øvrige Beboere.

Til Pag. 15.

Fra i Aaret 1858 til i Aaret 1880 er anvendt til Anlæg af den ydre Havn og til Havnens Uddybning cirka 80,000 Kr., og til en Udvidelse af Havnen til 10 å 12 Fod, foreligger Tegning og Overslag fra i Aaret 1875, hvori Udgifter er beregnet til at andrage 500,000 Kr., deri er ikke iberegnet Afbenyttelsen af de udlagte Moler og den alt foretagne Uddybning, naar dertil kommer Havnens nødvendige Vedligeholdelse og Uddybning i mere end 100 Aar, vil det klart fremgaa, at Midlerne aldrig har været tilstede til at udvide Havnen til en større Dybde.

Til Pag. 16.

Havnens Indtægter af grundstødte Skibe fra i Aarene 1877-1886 har ikke været 47,884 Kr., men kun 41,407 Kr., heri er dog iberegnet Indtægten 3,398 for et Dampskib, der var grundstødt i November Maaned 1876, i Virkeligheden bliver Indtægten kun 38,009 Kr.

Heraf vil formentlig fremgaa, at der ikke ubetinget kan fæstes Lid til de øvrige anførte Talstørrelser.

Den nordre Havnemole er ikke anlagt og færdig 1853, da der først i Aaret 1859 blev paabegyndt at udlægge Molerne til den ydre Havn, og begge Molerne vare færdig den 20de September 1862.

Til Pag. 18.

Da der kun er 18 Fartøjer, der stadig ligge i Havnen for at opvente Indtægt ved grundstødte Skibe, kan dette Antal ikke udgjøre Halvdelen af 63 Fartøjer. Disse 18

Fartøjer ere kjøbte kun for at benyttes ved grundstødte Skibe, og hvis der ikke stadig var en Del Fartøjer disponible, vilde Kommunen være nødsaget til at anskaffe flere Fartøjer, der kunne være til Brug ved grundstødte eller strandede Skibe.

Hvorledes en Havn af en større Dybde vilde forøge Byens Indtægter, er mig ufattelig, Renten af Anlægskapitalen vilde vistnok langt overstige Indtægten, navnlig nu da Seilskibsfarten mere og mere aftager, og Landets Hovedstad kun ligger 1½ Mil fra Dragør, der ikke har noget Opland at støtte sig til.

Til Pag. 19.

Staar anført (Lægterne uden Akkord) en Tredjedel.

Da der uden Akkord ikke indkommer nogen Bjergeløn, kan Lægterne saavel som Mandskabet selvfølgelig ikke faa noget Udbytte.

Til Pag. 20.

Efter den nuværende Delingsmaade tilfalder Fartøjer og Mandskab 38 % - ikke som anført 25 % . -

Der er i alle de Aar Bjærgningsvæsenet har bestaaet i Dragør, kun indtruffen een Bjærgning, hvor Mandsparten blev over 100 Kr., hvilket formentlig maa anses for heldig for Assurandørerne og Rhederierne, men ikke for Skibene.

Havnekassen erhoder 9 % af Bjærgelønningen, men kan ikke, iberegnet Indtægten af Byens Jolle, faa 11%; Havnens eller Byens Jolle erhoder ved en Bjærgning 1/3 % af Bjærgelønningen, deraf udbetales til Mandskabet der sejler med Jollen Halvdelen, af den anden Halvdelen eller 1/6 %, kan Jollen gjennemsnitlig til Nød bære sine Udgifter for Tilsyn og til Reparationer.

Til Pag. 23.

Byggepladser har aldrig manglet og mangler eiheller nu; i Aaret 1846 betaltes 25 Øre pr. Kvadratalen for en Byggeplads og tidligere endnu mindre, hvoraf fremgaar, at disse har været til at faa og ikke har været dyre.

I Aaret 1886 var mere end en Tredjedel af Byens Skatteydere Fremmede, der var tilflyttet Byen, hvilket formentlig tydelig udviser, at der har været rig Tilgang af Fremmede, og at der maa være tilført tilstrækkeligt nyt Blod.

At svenske, som Skovshoved- og Taarbæk-Fiskere i Sildefiskeriet søger til Dragør Havn, beviser ikke, at der i Reglen ikke er Mangel paa Fisk ved Dragør, Sildefiskeriet vedvarer kun i 2½ à 3 Maaneder og giver for det meste kun et tarveligt Udbytte; Reiefiskeriet begynder i April eller Mai og ophører til August Maanedes Slutning; i de 5 à 6 Vintermaaneder drives intet Fiskeri, formentlig i Mangel paa Fisk.

Forfatteren udtaler sig, som om det maatte anses for glædeligt om Dragør igjen blev en Fiskerby; desværre vil formentlig Nødvendigheden tvinge Befolkningen til at søge Erhverv ved Fiskeri om det er lønnende eller ei.

Det Antal fremmede Fiskerbaade, der i Sildefiskeriet besøger Havnen, kan højest ansættes til 30 à 50 daglig, ikke som anført 60 til 100.

Til Pag. 24.

Til Aalefiskeriet bruges ikke de samme Ruser der benyttes til Reiefiskeriet, disse kan vel benyttes ved enkelte Lejligheder i Begyndelsen af Fiskeriet, men kan kun udsættes paa meget grundt Vand ved Hjælp af Pæle, der nedrammes i Grunden.

Hollænderne har kun Eneret til at drive Aalefiskeriet saa langt ude fra Land som kan sættes med staaende Redskaber (ved nedrammede Pæle).

Dragør Kommune har, (som formentlig er Forfatterens Mening) ikke leiet Aalefiskeriet, for at benytte eller lade det benytte som saadan, men kun for at forebygge Konkurrence ved grundstødte Skibe.

At Væveriet fra gammel Tid har været en betydelig Hjælpekilde for Dragør Befolkning, er ganske rigtig, men at Hustruerne har vævet for at slaa Tiden ihjel, er en aldeles fejlagtig Opfattelse, da Væveriet tidligere som nu er et Arbejde, hvoraf mange af Byens Familier udelukkende ernærer sig.

For Tiden indbringer Væveriet et Beløb af 60 til 70,000 Kr. aarlig.

Til Pag. 25.

Dragør har stadig fulgt Tiden med nye Indretninger ved Væveriet, naar undtages Dampvæveri, hvilket mere vilde have skadet end gavnet Væveriet i sin Helhed.

Dragør Kommune har ikke købt Jordarealer paa den Betingelse at der ikke maa bygges derpaa, hvad allerede fremgaar deraf, at Kirken og Fattiggaarden er bygget paa det købte Areal.

Jordarealet er derimod købt paa Betingelse af, at det ikke maa udparcelleres eller udstykkes saa det bliver Enkeltmands Eiendom, men skal tilhøre Kommunen i sin Helhed.

Forfatteren har ikke været bekendt med, at Byforstanderskabet, saavel hos Storemagleby Sogneraad som hos Hartkornseierne har søgt denne Servitut afløst, uden at være kommen til et antageligt Resultat.

Da Jordarealets Værdi kun høist kan ansættes til 100 à 110,000 Kr., ved jeg ikke Forfatterens Mening, naar han anfører, at det er Renten af flere Hundrede Tusind Kroner. Jordkassen har langt flere Indtægter af Jordarealet end Forfatteren antager; der er udlejet og nu opdyrket et Areal af 40 Td. Land, der giver en aarlig Indtægt af cirka 2,000 Kr. og den samlede Indtægt af Jordarealet har i Aaret 1886 andraget 4,979 Kr.

Til Pag. 26.

Tilbageblik og Fremsyn.

I første Stykke har Forfatteren, der kun i nogle faa Aar har opholdt sig i Dragør og som Følge heraf er ukjendt med Forholdene i Fortid som i Nutid, paa en træffende

Maade søgt at sammenligne Befolkningen med aldeles ukyndige og dumme Mennesker, men da Bogen i det hele bærer Præg af, at Forfatteren er altfor ungdommelig til at kunde gjøre Krav paa at være moden Alvormand, bør der vel ikke lægges Vægt paa de anførte Udtalelser.

Med Hensyn til de Summer der er anførte som Indtægt eller Udgift til Havnen, kan der formentlig ikke reflekteres paa disse, da det har vist, at en stor Del af de andre Talstørrelser er unøiagtige.

Hvis Havnen var udført til en større Dybde, lad os antage til 12 Fod, og at det som foranført vilde have medført en yderligere Udgift af 500 à 600.000 Kr. vilde Renten og Vedligeholdelsen have andraget cirka 25.000 Kr. aarlig, hvorledes Havnen under saadanne Forhold ikke endnu langt mere vilde blive Byen til stadig Udgift er mig ufattelig. En saadan Udgift vil Byen aldrig udsætte sig for, og den vilde eiheller kunde bæres.

Af de større Skibe Byen for Tiden eier, vil ikke kunde paaregnes, at flere end 4. til 5 aarlig vilde besøge Havnen ; flere af Skibene ere stadig i oversøisk Fart, og de Skibe der i Efteraars- eller Vintermaanederne losse i en af de danske Kjøbstæders Havne, i en af de svenske Sundshavne eller i en af de nærmeste tydske Havne, vil blive oplagt i Vinterleie paa Lossestedet, da det jo kun vilde medføre forøget Udgift for Rhederierne at indtage Baglast og forseile til Dragør Havn; der vil saaledes kun gjøres Regning paa, at de faa Skibe, der i Efteraaret losse i Kjøbenhavn, vil søge til Dragør Havn.

Da der efter Forfatterens eget Opgivende i Aarene 1786-1796 gjennemsnitlig indkom i Havnepenge 564 Kr. aarlig, og i Aarene 1877-1886 = 960 Kr. aarlig, kan jeg ikke finde det korrekt, at der er anført, at der for 100 Aar siden indkom betydelig mere i Havnepenge.

Til Pag. 27.

Havnen vil aldrig kunde komme Byen til betydelig Nytte, som en Fiskerhavn for et østersøisk Fiskeri, da der aldrig har og formentlig aldrig vil blive et østersøisk Fiskeri.

Det er vistnok ikke fra en paalidelig Kilde, at Forfatteren anfører, at Fiskeriforeningen længe har havt sin Opmærksomhed henvendt paa, at benytte Dragør Havn til Oplagsplads til Fisk, derpaa har Fiskeriforeningen vistnok aldrig tænkt, og Tanken er mulig opstaaet hos Forfatteren selv, der mulig er ukjendt med at Fisken flere Gange er død i Kvaser i Dragør Havn.

Til Pag. 29.

Da Bemærkninger angaaende Byens Jorder er anført uden det ringeste Kjendskab til Forholdene eller dennes Værdi, skal jeg tillade mig nærmere at belyse Sagen.

Jordarealet, 200 Tdr. Land, kan helst ansættes til en gjennemsnitlig Værdi af 500 Kr. pr. Td. Land, (ikke som anført til 1000 Kr.) deraf antages cirka 90 Tdr. Land at være

tjenlig til Opdyrkning, cirka 30 Tdr. Land er benyttet til Fattiggaarden, Kirken, Kirkegaarden, Bepantninger, Veie, Volde eg Grøfter; der vil saaledes blive 80 Tdr. Land, der ikke egner sig til Opdyrkning, og allermindst til Grøntsager; det vil heraf fremgaa, at der ikke kan blive 200 Tdr. Land at udleje til Opdyrkning til 3 %, der kan give en Indtægt af 6000 Kr. aarlig.

Til Pag. 30.

Da Bybestyrelsen aldrig har, og formentlig heller aldrig vil søge Raad hos Forfatteren angaaende Kommunens Anliggender, finder man ikke Anledning til at bringe ham Tak for de gavnlige Raad han har bragt med Hensyn til Landsiden, men overlader ham gjerne sine velmente Raad til egen Afbenyttelse.

Jeg har ved foranførte Rettelser og Anmærkninger, søgt, saa kortfattet som mulig, at rette de mange Feil, hvoraf navnlig den sidste Halvdel af Bogen lider, og skal kun tilføje, at hvis Forfatteren havde vist mig den Velvillie, at overlade mig Bogen til Gjennemsyn før den blev bragt til Trykning, havde den vist ikke fremkommen med sag, unøjagtige Oplysninger, som den nu foreligger.

Paa Dragør Byforstandskabs Vegne

J. P. Schmidt.